

Elishama ben Amihud: Legacy of Yosef's Refusal and Yaakov's Choice

במדבר א:י

לבני יוסף לאפרים אלישמע בן עמיהוד למנשה גמליאל בן פדהצור:

אבן עזרא שמות פרק יז

(ט) ויאמר משה אל יהושע הוא נין הנשיא אלישמע בן עמיהוד, שהיה בעל דגל אפרים, וקראו הכתוב כאן יהושע בשם שקראו משה בדבר המרגלים.

דברי הימים א פרק ז - (כו) לעדן בן עמיהוד בן אלישמע בן: (כז) נון בן יהושע בן:

מלבי"ם - יל"פ שארבעה שבפסוק זה הם בניו של **בריעה**, לכן נכתב ו' בכל אחד, ולעדן היה בנו של תחן, ועמיהוד בנו של לעדן. עכ"פ ידענו יחוסו של יהושע בן נון, שנון היה בן של אלישמע בן עמיהוד נשיא לבני אפרים, עמיהוד יצא מבריעה בן שותלח. וכל מ"ש לא יסכים לדעת ס' הישר שיצאו בני אפרים שלשים שנה קודם הקץ, ובפר"א פמ"ח דעתו שהיה קודם התחלת השעבוד, ובזה יצדק כל מה שפרשתי:

אמת ליעקב במדבר פרק א

עיינ בדברי הימים א' [ז' פכ"ו]... משמע מזה דזהו אלישמע בן עמיהוד הנזכר הכא והוא היה זקנו של יהושע, וכ"כ ראב"ע בפרשת בשלח [י"ז פ"ט], ובהיות שיהושע היה בזמן יציאת מצרים כבן מ"ב שנה, וא"כ הוא שהיה זקנו היה יותר מששים [אם לא שנאמר שדורות הראשונים הולידו כבני ז'], וא"כ היו הנשיאים יותר מס' שנה ואף שהיו יוצאי צבא, ודו"ק.

Ohr Hachayyim, 7:48

Rabbi Meir and Rabbi Yehoshua ben Korchah are quoted in *Tanchuma* on our verse as saying that the name Elishama suggests that whereas "Joseph listened to the commands of G'd, he did not listen to the command of his mistress to sleep with her. He did not make common cause with the wicked." Joseph did not desist from sinning because he was not tempted but because he was obedient to G'd's imperatives as he pointed out to the wife of Potiphar when he described giving in to his urge as a sin against G'd (Genesis 39,9). This is what is meant by Elishama, i.e. אלי שמע, "he listened to Me.".. Joseph preferred to remain close to G'd, i.e. עמי הודו.

מדרש אגדה, במדבר א':ב'

אלישמע בן עמיהוד. נקרא שמו על שם מעשה יוסף הצדיק, אמר הקב"ה אלי שמע יוסף שצויתיו על הזנות, ולא שמע אל אדונתו, שהיתה מפתה אותו, כמה דהוא אמר ולא שמע אליה (בראשית לט י), אמר הקב"ה עמי היה שכבש את יצרו לעשות רצוני:

פענח רזא

לבני יוסף לאפרים וגוי', הקדים אפרים למנשה לקיים מה שנאמר וישם את אפרים לפני מנשה, אבל בחלוקת הארץ הקדי' למנשה בעבור שחצי שבטו קבלו נחלתם כבר בטרם נכנסו לארץ, אל"י שמ"ע, ע"ש ארונו של יוסף שהיו נושאים אותו אצל ארון העדות, שזהו בן עמיהוד, כלומר עמ"י הוד"ו, שהודו של השי"ת שהוא ארונו הולכת עמו, וזהו אל"י שמ"ע, ששמע אלי וצוה עמי הודו:

במדבר פרק ז פסוק מח

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד:

Bemidbar Rabbah 14:1

Ephraim is the strength of my head... (Tehillim 60:9 - יהודה ראשי יהודה - this refers to the prince of Ephraim, who brought his offering at the dedication of the altar on **Shabbat**, as the verse says, "On the seventh day, the prince of the children of Ephraim." We know that it was Shabbat, for we have earlier demonstrated that the princes started to bring their offerings on Sunday...

Sifri, Naso 51

This one pushed aside Shabbat and *tumah* [ritual impurity], although the offering of an individual pushes aside neither.

Rabbeinu Bechayey, 7:48

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד "On the seventh day, the prince of the sons of Ephrayim, Elishama son of Amihud." Some commentators believe that the seventh day mentioned here was the seventh in the sequence of these offerings, i.e. the seventh day of Nissan. Others say that it was the seventh day counting from the first day of creation, i.e. it was the Sabbath. The Torah wanted us to know that although as a general rule sacrifices by individuals do not override the Sabbath legislation, in this case it did. This was exceptional and would not occur again...

A Midrashic approach based on Tanchuma Nasso 28 on the fact that the tribe of Joseph brought his sacrifice on the seventh day of the week, i.e. the Sabbath. G'd said to Joseph: "by your life, **you have fulfilled the commandment of not committing adultery with the wife of Potiphar at a time when I had not yet legislated this commandment in the Torah.** In recognition of your self-sacrifice for the concepts contained in that commandment, I will allow your son to override the concept of the Sabbath regulations not to offer private offerings on that day when he will offer the inaugural sacrifice on behalf of your tribe.

שם משמאל במדבר פרשת נשא

במדרש משמע דהא שקרבן נשיא יום השביעי דוחה את השבת הוא משום שהקדים יעאע"ה את אפרים לפני מנשה, ואילו הי' מנשה קודם אפרים ובא יומו להקריב בשבת לא הי' דוחה את השבת. ויש להבין למה? ועוד שבספרי נאמר בכולם שדוחה את השבת ואת הטומאה [היינו באם היו מתחילין בשאר הימים מימי השבוע ואירע לאחד הנשיאים יומו בשבת הי' דוחה שבת]?

ונראה דהנה שם מנשה ע"ש (בראשית מ"א) כי נשני אלקים את כל עמלי, והיא הסרת הכחות המעיקים נמשכת **מסור מרע**, כי כמו שהאיש מתרחק א"ע מרע, מרחיקין ממנו לעומתו את כחות החיצונים המעיקין ומטרידין אותו מהשיג שלימותו. ושם אפרים ע"ש כי הפרני אלקים בארץ עניי הוא התרחבות גבול הקדושה, נמשך מעשה טוב.

וע"כ היתה דעת יוסף להקדים מנשה לאפרים ע"ש סדר הכתוב סור מרע ואח"כ ועשה טוב, וכמו שהיתה עבודת יוסף בעצמו שזכה למעלתו ע"י סור מרע. אך יעאע"ה שם את אפרים לפני מנשה, היינו שמחמת התרחבות גבול הקדושה ממילא נתבטלו כל כחות החיצונים כהמס דונג מפני האש, וזוהי עבודה יותר גבוהה. וזאת עצה היעוצה לאיש הישראלי שבל ימתין בעשיית התורה והמצוות עד שיבער הרע מקרבנו, רק ראשית דבר להתאמץ בלימוד תורה"ק ועשיית מצוותי, ולעומת שיכנסו ד"ת לתוך מעיו יתבערו כחות הרע מתוך מעיו.

וכענין שבת דקביעא וקיימא שבאה על האדם קדושת שבת אף בעודו בלתי מוכן, דבאם לא הי' בא השבת רק אחר טהרת הלב שיהי' ראוי לקבל קדושת שבת לא הי' נעשה שבת לעולם, כי מי יכול לומר זכיתי לבי שיהי' ראוי לקבל קדושת שבת שהוא מעין עוה"ב, רק שבהתגלות קדושת שבת כל דינין ערקין ואתעברו כו' ואז נעשו נפשות ישראל מוכנות בצד מה, ואפי' ע"ה אימת שבת עליו. **וכעין זה הם יום טוב פסח ושבועות שבלתי אפשר הי' להם לטהר לבנם להיות ראויים לקבל התורה, רק כשניתנו להם בפסח הארות גדולות ועצומות מאד אז בהכרח נעתקה מהם הזוהמא בצד מה למען יהי' ביכולתם להכין לבנם אח"כ בימי הספירה, וכעין שבת כנ"ל, וע"כ נקרא יום טוב ראשון של פסח שבת בכתוב, מחמת שיו"ט א' של פסח הוא כעין שבת.**

וע"כ יובן שבשביל שהמשיך יעאע"ה כח עבודה זו היותר גדולה להתחיל בעשה טוב מקודם כעין קדושת שבת **ע"כ דוחה שבת**, אבל לפי דעתו של יוסף שהעבודה תהי' כסדר הכתוב, אז לא הי' דוחה שבת.

ובזה יתיישב עוד לשון הספרי שבכל הנשיאים קרבנם דוחה שבת וטומאה [היינו באם היו מתחילים בשאר הימים מימי השבוע ואירע קרבן של נשיא זה בשבת], היינו שלאחר ששם יעאע"ה אפרים לפני מנשה, שוב כל הנשיאים עבודתם גבוהה לדחות שבת, שהרי עשה אותם כולם יונקים זמ"ז, אבל באם לא המשיך יעקב עבודה זו לא היו קרבן שום נשיא דוחה שבת. והבן: